

3. Запобігання та протидія домашньому насильству над дітьми та молоддю. Пам'ятка-довідник розроблена та надрукована в рамках проекту «Комплексний підхід до вирішення проблем гендерно зумовленого насильства щодо дівчат, хлопчиків, жінок і чоловіків у східних регіонах України», який реалізовується МБФ “Українська фундація громадського здоров'я” за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ).ФОП Купріянова О.О. Зам. № 019-18. С. 38.

4. Протидія домашньому насильству. Практичний посібник для поліцейських. С. 30. URL: <https://rm.coe.int/cvavgu-jan2018-4-ua-web/16807874e0>.

Караман М.В.

*аспірант 3-го року навчання кафедри загальнотеоретичної юриспруденції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РОЛЬ ПРИСЯГИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ АДВОКАТА

Основою діяльності адвокатури, зміст якої вбачає захист прав та інтересів фізичних та юридичних осіб, є не лише відмінне застосування норм матеріального і процесуального права, а й високий рівень особистісної культури. Здійснюючи захист особи перед адвокатом нерідко постає дилема з приводу дотримання принципів чесності та порядності. Саме з цих причин були прийняті Правила адвокатської етики, які встановлюють взаємозалежність у професійній діяльності засобів і методів захисту та забезпечення інтересів клієнта із категоріями справедливості, чесності, гідності, коректності, конфіденційності, обґрунтовуючи їх з морально-етичних позицій [2, с. 98].

Ціннісні орієнтації на індивідуальному рівні є соціально-психологічним феноменом особистості, що знаходить відображення в наданні переваги певним змістам і моделям поведінки людини, що проявляється в її спрямованості, установках, переконаннях. Таким чином, ціннісна орієнтація є ядром мотиваційно-ціннісної сфери особистості, що характеризується єдністю процесів саморегуляції й усвідомленого саморозвитку в процесі набуття смислів-цілей, смислів-інтересів, смислів-мотивів, смислів-відношень [6, с. 206].

З загальнотеоретичної точки зору, ціннісні орієнтири – це загальні ознаки, по яким ідентифікується знаходження певного типу поведінки або реакції на поведінку іншої особи в рамках або поза рамками соціального сприйняття, в рамках її відповідності ціннісним критеріям соціуму та власне особистості.

У науковій літературі ініціаціями (від лат. *initiatio* – здійснення таїнств) називаються «комплекси дій, в основному обрядових, за допомогою яких здійснюється і формально закріплюється зміна соціального статусу індивіда, відбувається включення його в певне замкнуте об'єднання; придбання ним особливих знань, а також функцій або повноважень» [5, с. 139;].

За результатом виконання ритуалу ініціації (переходу) особа приймає на себе ритуальну роль разом з характерними їй правами та обов'язками. Варто зауважити, що одночасно зі сприйняттям характерних прав та обов'язків, особою сприймаються та засвоюються ціннісні орієнтири ролі, до якої було здійснено перехід. Прикладом ритуалів ініціації в правовій сфері, що здійснюють вплив на ціннісні орієнтири є правовий ритуал складання присяги при заміщенні певної соціально-значимої посади або ролі в суспільстві (державний службовець, адвокат депутат, солдат, співробітник правоохоронних органів тощо). Зазвичай посади, зайняття яких вимагає складання претендентом присяги, вимагають підвищеного морального та ціннісного рівня під час здійснення посадових обов'язків. Пропонуємо проаналізувати формування та трансформацію ціннісних орієнтирів особистості, що здійснюється в рамках правового ритуалу ініціації (переходу) на прикладі присяги адвоката України.

Складення присяги адвоката України та отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю є завершальними стадіями у процедурі набуття особою статусу адвоката. Відповідно до ст. 6 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених законодавством України), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю [4].

Тут варто погодитись з Н.М. Бакаянковою, що присяга адвоката розкриває досвід попередніх поколінь, традиції адвокатури, уявлення суспільства щодо належної адвокатської діяльності, доручення держави щодо виконання адвокатурою функції надання професійної правової допомоги [1, с. 272]. Складення присяги адвокатами має свою історію, є традицією адвокатури, адже присяга існувала ще у Стародавньому Римі, з 1274 року її складають адвокати у Франції. Характерним є те, що за Положенням «Про введення в дію Судових Статутів» від 19.10.1865 р. адвокатура отримала назву «присяжної» саме тому, що повіреними складалася присяга [3, с. 15–18].

Загалом, присяга адвоката, як і інші ритуали, зазнаючи зовнішніх змін, відповідно до історично складених соціально-правових умов, завжди залишалась обіцянкою неухильно виконувати покладені на них обов'язки та відповідати статусу захисника, особливо в ціннісному та етичному проявах. Зміна зовнішньої форми ритуалу ініціації адвоката (складення присяги)

жодним чином не вплинула на суть, яку несе в собі цей феномен. Після ініціалізації особи в статус адвоката, незалежно від того, хто був адресатом присяги, асоціюючи себе в якості адвоката особа засвоює ціннісні орієнтири, що склались у його суспільстві та характерні цій професії. Тобто ідентифікуючи себе як адвоката, людина починає сприймати навколишній світ крізь призму ціннісних орієнтацій адвоката цієї країни цього історичного часу.

Відповідно до ст. 11 чинного Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» особа, стосовно якої радою адвокатів регіону прийнято рішення про видачу свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, складає перед радою адвокатів регіону присягу адвоката України такого змісту:

«Я, (ім'я та прізвище), урочисто присягаю у своїй адвокатській діяльності дотримуватися принципів верховенства права, законності, незалежності та конфіденційності, правил адвокатської етики, чесно і сумлінно забезпечувати право на захист та надавати правову допомогу відповідно до Конституції України і законів України, з високою відповідальністю виконувати покладені на мене обов'язки, бути вірним присязі». Варто зазначити, що присяга адвоката України не виголошується публічно, а текст присяги підписується адвокатом і зберігається радою адвокатів регіону, а її копія надається адвокату [4]. Таким чином, текст присяги за своїм змістом передбачає урочистість події складення присяги, підкреслює остаточне волевиявлення особи щодо прийняття на себе важливого суспільного служіння – здійснення адвокатської діяльності.

Як було виявлено, ритуали, призначаючи ритуальні ролі формують нову або трансформують вже сформовану особистість, зокрема і її систему ціннісних орієнтирів.

Список використаної літератури:

1. Бакаянова Н. М. Функціональні та організаційні основи адвокатури України : дис. ... д-ра юрид. наук ; 12.00.10 / Бакаянова Нана Мезенівна. – Одеса, 2017. – 395 с.
2. Гамалюк Б. М. Моральні імперативи в системі професійної адвокатської діяльності [Електронний ресурс] / Б. М. Гамалюк, І. Я. Семенюк // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsv/nvsv_03_2018/12.pdf.
3. Круглякова В. Б. Институт присяги: прошлое и настоящее / В. Б. Круглякова // Административное право и процесс. – 2008. – № 3. – С. 15–18.
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

5. Психология : словарь / под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Политиздат, 1990. – 494 с.

6. Шукатка О. В. Аксиологічний підхід до формування культури здоров'я збереження майбутніх економістів / Оксана Василівна Шукатка. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2012. – С. 206–209.

Кондратова І.Д.

аспірантка Академії адвокатури України

ЕТИКА СПІЛКУВАННЯ СУДДІ ТА АДВОКАТА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ

Як зазначається у Висновку Консультативної ради європейських суддів (КРЕС) № 16 (2013) про відносини між суддями та адвокатами від 15 листопада 2013 р., судді та адвокати відіграють різні ролі в судовому процесі, проте внесок представників обох професій є необхідним для досягнення справедливого та ефективного рішення в усіх судових процесах – відповідно до закону [1].

Реалізуючи у судовому процесі кожен свою функцію, і судді, і адвокати тим не менш об'єднанні єдиними ціннісними орієнтирами, що сприяють утвердженню ідеї справедливого суду в суспільстві. Саме ці орієнтири визначають етичну основу їх взаємодії, поведінки та спілкування в процесі здійснення правосуддя. У згаданому вище Висновку КРЕС наголошує, що відносини між цими двома професіями мають базуватися на етичних принципах, які закріплені у професійних кодексах цих спільнот. «Однак декілька етичних принципів є спільними і для суддів, і для адвокатів, наприклад, дотримання закону, професійна таємниця, честь і гідність, повага до сторін, професіоналізм, справедливість і взаємоповага» [1].

Норми професійних кодексів, які прийнято вважати міжнародними стандартами, та які спрямовують поведінку суддів і адвокатів, закріплюють базові етичні постулати їх взаємовідносин. Так, Бангалорські принципи поведінки суддів передбачають, що «у своїх особистих стосунках з адвокатами, що мають постійну практику в суді, де розглядає справи даний суддя, суддя уникає ситуацій, що могли б викликати обґрунтовану підозру чи створити видимість наявності у судді певних схильностей чи упередженого ставлення» (п.4.3.); «суддя підтримує порядок та дотримується етикету в процесі всіх судових розглядів та поводить себе терпляче, гідно та ввічливо по відношенню до сторін судового засідання, присяжних, свідків, адвокатів та інших осіб, з якими суддя спілкується в своїй офіційній якості.» (п.6.6.)